

Сачковська Юлія

*аспірантка, асистентка кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна*

**ЖІНОЧА СУБ'ЄКТИВНІСТЬ, ГОЛОС
І ВИДИМІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА
В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ
НОВЕЛИ КЕЙТ ШОПЕН «THE STORY OF AN HOUR»**

Проблема голосу й видимості перекладача належить до ключових у сучасному перекладознавстві, особливо тоді, коли об'єктом аналізу стає художній текст із виразною внутрішньою перспективою. У таких творах перекладач неминуче впливає не лише на мовну форму, а й на спосіб репрезентації суб'єктивності, емоційної тональності та ідеологічних акцентів. У цьому сенсі новела Кейт Шопен *The Story of an Hour* є особливо показовою, адже її композиційна стислість поєднується з високою психологічною напругою, а центральним змістовим осердям стає короткий момент жіночого прозріння, свободи й подальшого руйнування цього досвіду. Метою тез є окреслити, як у трьох українських перекладах новели відтворюються жіноча суб'єктивність, голос героїні та видимість перекладача.

Теоретичним підґрунтям дослідження є екотранслятологія, яка розглядає переклад як процес адаптації й селекції в межах перекладацького еко-середовища [1], а також концепція видимості перекладача Л. Венути та гендерний підхід у перекладознавстві [2; 3]. Поєднання цих підходів дає змогу простежити, як конкретні мовні, стилістичні та інтерпретаційні рішення впливають на відтворення жіночого досвіду в цільовому тексті. Матеріалом аналізу слугують три українські переклади новели: книжковий переклад Ігоря Астапенка [5], переклад Марії Шеренговської, опублікований на платформі «Майстерня поезії і прози» [6], та переклад Олесі Зеліско [7].

Особливо виразно проблема голосу й видимості перекладача проявляється у фрагменті з повтором «free, free, free!». В оригіналі свобода героїні переживається не абстрактно, а через тілесну реакцію: «free, free, free!» і «every inch of her body» [4]. У перекладі М. Шеренговської читаємо: «вільна, вільна, вільна!» і «кожен дюйм її тіла», що зберігає буквальніший образ і створює певну стилістичну дистанцію [6]. І. Астапенко, навпаки, адаптує образ до цільової мови: «Вільна, вільна, вільна!», «кожну клітинку», а також додає образ «світло життя», посилюючи момент визволення [5, с. 14]. У перекладі О. Зеліско фрагмент драматизується через додану психологічну й тілесну експлікацію: «груди їй розривалися від хвилювання» і «Вільна, вільна, вільна!» [7]. Таким чином, навіть у межах одного епізоду видно, як перекладачі по-різному моделюють інтенсивність жіночого голосу, тілесність і ступінь власної видимості.

Не менш показовим є фрагмент внутрішнього перелому, де героїня усвідомлює, що житиме «для себе». Саме тут жіноча суб'єктивність переходить із рівня емоційного імпульсу на рівень осмисленого внутрішнього рішення. У перекладі І. Астапенка цей момент подано лаконічно й рішуче: «ніхто тепер не вказуватиме їй, як жити», що виразно конкретизує контроль над героїнею [5, с. 14]. У перекладі М. Шеренговської сильніше збережено структуру оригіналу, однак через буквальність і повтори текст стає важчим і менш динамічним [6]. Переклад О. Зеліско демонструє виразнішу поетизацію та драматизацію, через що переживання героїні прочитується радше як емоційний розрив, ніж як інтелектуально досягнута свобода [7]. У всіх трьох випадках перекладачі по-різному моделюють силу жіночого голосу: від стриманої внутрішньої ясності до підсиленої емоційної декларативності.

Фінал новели, побудований на іронічній формулі «the joy that kills», також виразно виявляє межі перекладацької видимості. У перекладі І. Астапенка розв'язка звучить різкіше – «Не витримала радості» [5, с. 15–16], тоді як у М. Шеренговської – м'якше, як «померла від радості» [6], а перекладачка О. Зеліско зберігає ближчу до оригіналу формулу «радості, що убиває» [7]. У цих версіях видимість перекладача виявляється в керуванні ритмом, інтенсивністю й мірою інтерпретаційного підсилення.

Отже, українські переклади новели Кейт Шопен *The Story of an Hour* демонструють, що жіноча суб'єктивність у перекладі формується не лише авторським текстом, а й перекладацьким вибором. Голос героїні може бути стриманішим, драматизованішим, тілесно конкретизованим або ідеологічно переакцентованим залежно від того, наскільки перекладач втручається в текст. Екотранслятологічний і гендерний підходи в поєднанні дозволяють розглядати ці відмінності як наслідок різної адаптації до цільового середовища та різної міри перекладацької видимості. Такий ракурс є перспективним для подальшого аналізу художнього перекладу в аспекті перекладацької суб'єктивності, гендерної чутливості та інтерпретаційної відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Hu G. Translation as Adaptation and Selection. Perspectives: Studies in Translatology. 2003. Vol. 11, No. 4. P. 283–291.
2. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London ; New York : Routledge, 1995. 353 p.
3. Simon S. Gender in Translation: Cultural Identity and the Politics of Transmission. London ; New York : Routledge, 1996. 195 p.
4. Chopin K. The Story of an Hour. 1894.
5. Шопен К. Історія однієї години / пер. І. Астапенка // The Story of an Hour = Історія однієї години. Київ : Snowdrop, 2023. С. 14–16.
6. Шопен К. Історія однієї години / пер. М. Шеренговської // Майстерня поезії і прози. URL: <https://maysterni.com/publication.php?id=153024>
7. Шопен К. Історія однієї години / пер. О. Зеліско // Soulbookssite. 2018. URL: <https://soulbookssite.wordpress.com/2018/07/23/історія-однієї-години/>